

Notitie Reikwijdte en Detailniveau in het kader van de milieueffectrapportage voor de omgevingsvisie Berkelland

28 april 2021

Inhoudsopgave

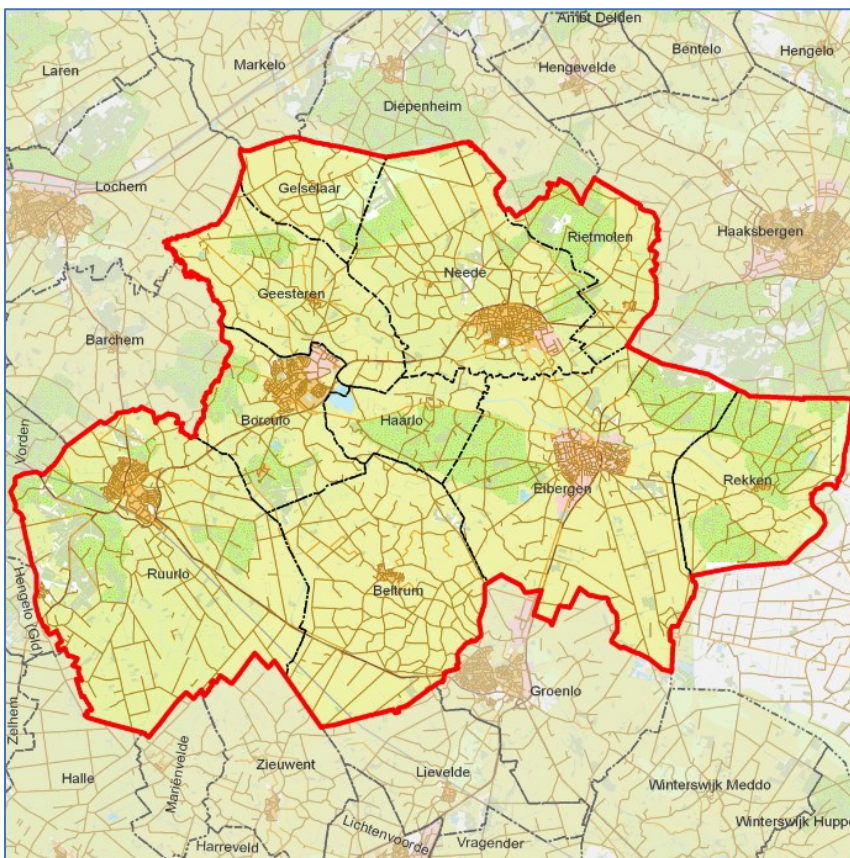
1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel van de milieueffectrapportage en de samenhang met de omgevingsvisie	4
1.3	De Notitie Reikwijdte en Detailniveau	5
1.4	Leeswijzer	5
2	De Omgevingsvisie van Berkelland	6
2.1	Algemeen	6
2.2	Proces tot nu toe	6
2.3	Integrale opgaven	8
3	Onderzoeksopzet MER omgevingsvisie Berkelland	9
3.1	Algemeen	9
3.2	Stap 1: De leefomgevingsfoto van Berkelland	9
3.3	Stap 2: Het aanscherpen van de integrale opgaven	9
3.4	Stap 3 Uitwerking alternatieven en/of oplossingsrichtingen	9
3.5	Stap 4 Het beoordelen en vergelijken van alternatieven en/of oplossingsrichtingen	10
3.6	Stap 5: De keuze voor het voorkeursalternatief	11
3.7	Stap 6: In procedure brengen van de omgevingsvisie Berkelland inclusief MER	11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 1 januari 2022 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. Volgens deze nieuwe wet moet iedere gemeente een beeld opstellen van de toekomst van haar grondgebied. Dit is de omgevingsvisie. De omgevingsvisie beschrijft de opgaven en ambities voor het beleid voor de fysieke leefomgeving. Met dit beleid stelt de gemeente de (ruimtelijke) kaders voor toekomstige ontwikkelingen.

De omgevingsvisie moet een samenhangend, integraal document over de fysieke leefomgeving worden, waarbij nadrukkelijk de verbinding wordt gezocht met het economische en sociale domein. De omgevingsvisie geeft antwoord op de vraag hoe Berkelland er over 10 tot 20 jaar uitziet. De omgevingsvisie vervangt als instrument de bestaande structuurvisie. Concreet vervangt de omgevingsvisie Berkelland in ieder geval de Structuurvisie Berkelland 2025. Afhankelijk van de feitelijke uitwerking van de omgevingsvisie kunnen andere beleidsplannen of structuurvisies ook geheel of gedeeltelijk naast de omgevingsvisie blijven bestaan. Op onderdelen kan nieuw beleid aan de orde zijn. Dat nieuwe beleid kan ook in een later stadium verdere uitwerking krijgen.

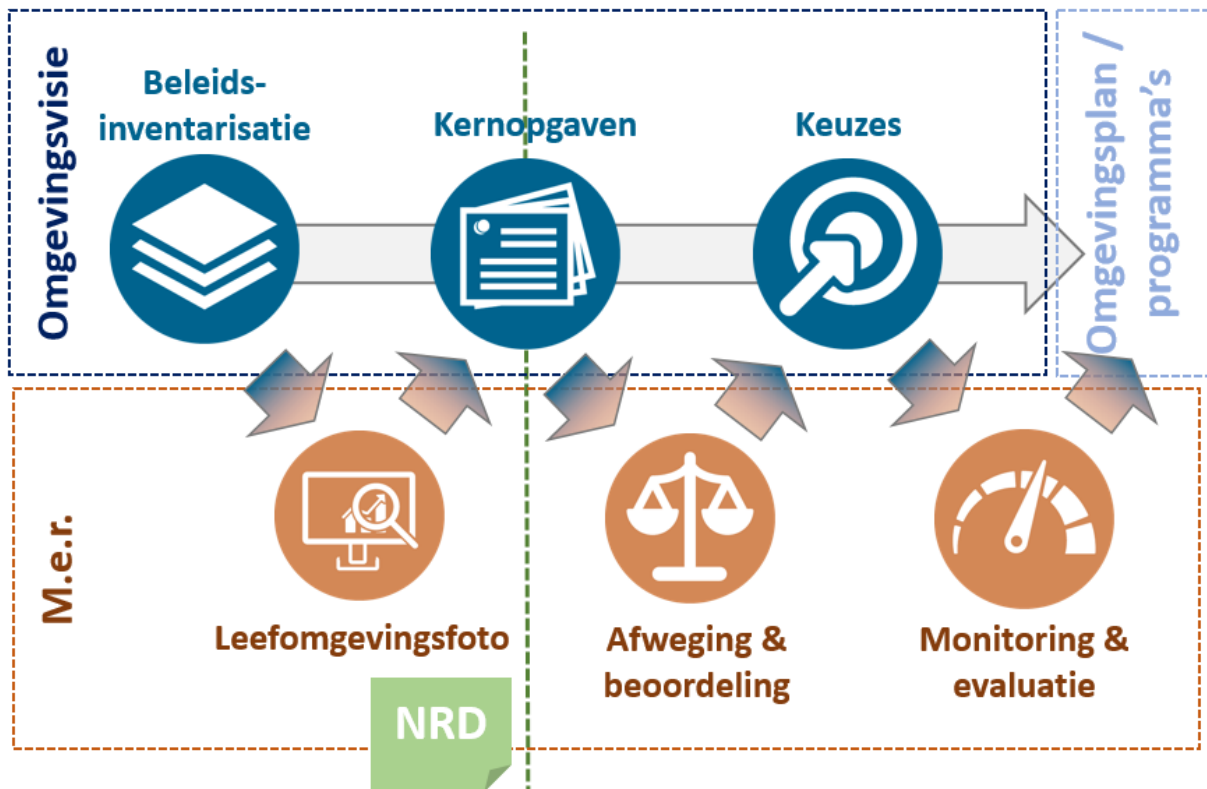
Figuur 1: gemeentegrens en kernen in Berkelland

De omgevingsvisie Berkelland is m.e.r.-plichtig omdat het plan kaderstellend is voor mogelijke m.e.r.- (beoordelings)plichtige activiteiten, zoals de uitbreiding van woon- en werkgebieden, infrastructurele maatregelen of inrichtingen voor de opwekking van duurzame energie. Daarnaast is de omgevingsvisie wettelijk m.e.r. plichtig omdat niet op voorhand uitgesloten kan worden dat het nieuwe beleid in de omgevingsvisie een (significant) negatief effect heeft op de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden. Daarom moet een passende beoordeling worden opgesteld.

Plannen waarvoor een passende beoordeling moet worden opgesteld zijn doorgaans ook planm.e.r.-plichtig. In ieder geval is dat zo voor plannen die betrekking hebben op het volledige gemeentelijke grondgebied. Dat betekent dat een m.e.r.-procedure moet worden doorlopen, met als resultaat een milieueffectrapport (MER¹) dat met de ontwerp-omgevingsvisie ter inzage wordt gelegd. De voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) beschrijft de aanpak en procedure om te komen tot het MER bij de omgevingsvisie Berkelland.

1.2 Doel van de milieueffectrapportage en de samenhang met de omgevingsvisie

Het doel van de milieueffectrapportage is om het milieubelang volwaardig te laten meewegen in de besluitvorming over de omgevingsvisie Berkelland. De inhoudelijke afweging van keuzes vindt plaats in het proces van totstandkoming van de omgevingsvisie, waarbij het MER helpt om die keuzes te kunnen maken en om te toetsen op het doelbereik. Aandachtspunten of mogelijke conflicten tussen de opgaven komen hiermee naar voren. In het MER worden deze gemaakte keuzes vervolgens integraal beoordeeld. Deze beoordeling helpt de gemeente Berkelland bij het aanscherpen van opgaven of het maken van richtinggevende keuzes in de omgevingsvisie. Het MER zal handvatten bieden voor de monitoring en evaluatie van de omgevingsvisie. Figuur 2 geeft de samenhang tussen de m.e.r. en omgevingsvisie illustratief weer.

Figuur 2: de samenhang tussen omgevingsvisie en m.e.r.

¹ Het is gebruikelijk de afkortingen (de) m.e.r. en (het) MER te gebruiken. De afkorting m.e.r. met kleine letters en puntjes ertussen staat voor de volledige procedure, de milieueffectrapportage. MER met hoofdletters, zonder puntjes staat voor het milieueffectrapport, het rapport dat hierbij wordt opgesteld.

1.3 De Notitie Reikwijdte en Detailniveau

De NRD is de eerste formele stap in de m.e.r.-procedure, waarbij in hoofdlijnen wordt beschreven hoe de m.e.r.-procedure wordt ingestoken. De gemeente raadpleegt daarbij de wettelijke adviseurs en andere bestuursorganen over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

De voorliggende NRD beschrijft op hoofdlijnen wat er in de m.e.r. procedure wordt onderzocht (reikwijdte) en op welke wijze dit onderzoek wordt uitgevoerd (detailniveau). Dit wordt samen aangeduid als de reikwijdte en het detailniveau van de m.e.r.

Reikwijdte

De reikwijdte van de m.e.r. kan gezien worden als de afbakening van het onderzoek. Welke thema's/onderwerpen worden meegenomen in de m.e.r.? De omgevingsvisie gaat over de gehele fysieke leefomgeving. Het MER sluit hier qua reikwijdte bij aan. Thema's die worden opgenomen in het omgevingsplan, worden meegenomen in de m.e.r. procedure.

Detailniveau

Het detailniveau zegt iets over de wijze waarop het onderzoek uitgevoerd wordt. De omgevingsvisie bevat geen concrete initiatieven, maar geeft vooral richtinggevende beleidsuitspraken. Deze uitspraken zijn abstract en minder gedetailleerd. Het MER sluit met de beoordeling aan bij dit detailniveau en bevat daarom geen gedetailleerde (model)berekeningen maar kwalitatieve analyses.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op de omgevingsvisie van de gemeente Berkelland. Dit hoofdstuk beschrijft het proces tot nu toe, de integrale opgaven en gehanteerde gebiedsindeling. In hoofdstuk 3 worden de onderzoeksopzet van het MER en het vervolgproces beschreven.

2 De Omgevingsvisie van Berkelland

2.1 Algemeen

Een omgevingsvisie is een integrale visie waarin de gemeente de strategische hoofdkeuzes van beleid, gericht op de fysieke leefomgeving, voor de langere termijn opneemt. De omgevingsvisie vervangt in ieder geval de nu geldende algemene structuurvisie voor Berkelland (Structuurvisie Berkelland 2025). In veel gemeenten of provincies zijn de huidige structuurvisies gericht op één of enkele onderdelen van de ruimtelijke ordening. Een omgevingsvisie in het kader van de Omgevingswet heeft echter betrekking op alle aspecten van de fysieke leefomgeving, aansluitend bij de reikwijdte van de Omgevingswet. De integrale benadering betekent ook dat een omgevingsvisie geen optelsom is van losse beleidsvisies van verschillende domeinen.

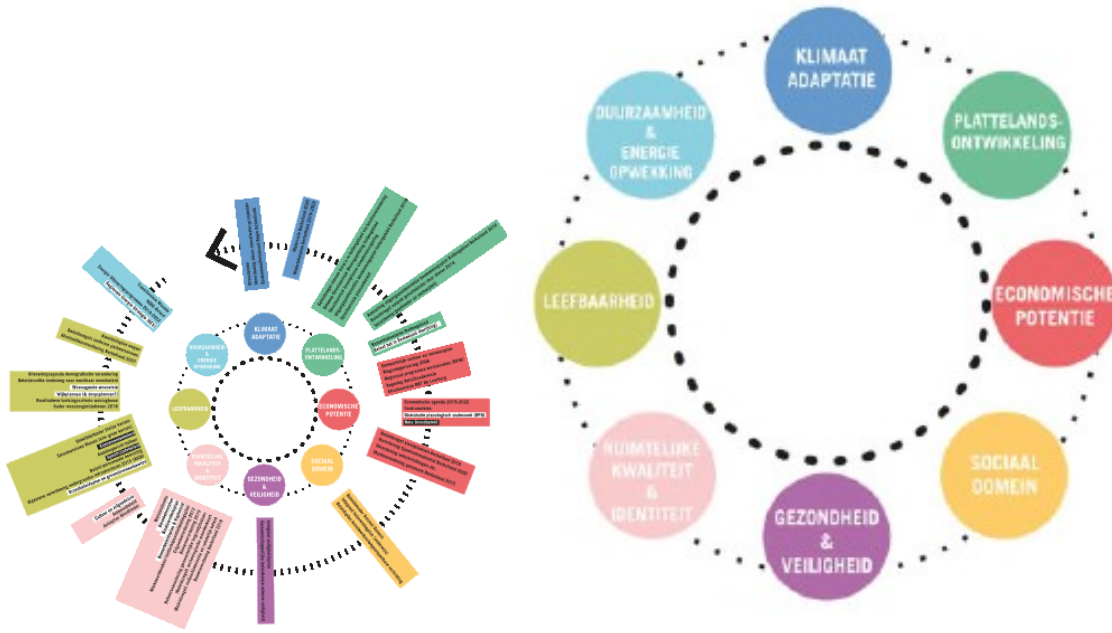
Volgens de Omgevingswet bevat een omgevingsvisie:

- een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
- de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied;
- de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

Voor de omgevingsvisie Berkelland zijn al diverse stappen gezet. Dit proces wordt hier beschreven. De omgevingsvisie van de gemeente Berkelland wordt gebaseerd op de integrale opgaven, waarbij er waar nodig een nadere gebiedsgerichte uitwerking zal plaatsvinden. Op die manier kunnen lokale karakteristieken een plek krijgen in de omgevingsvisie. Uiteraard zijn er ook thema's die gemeente breed of specifiek voor bepaalde delen van het gemeentelijk grondgebied spelen (zoals voor het buitengebied of de bedrijventerreinen).

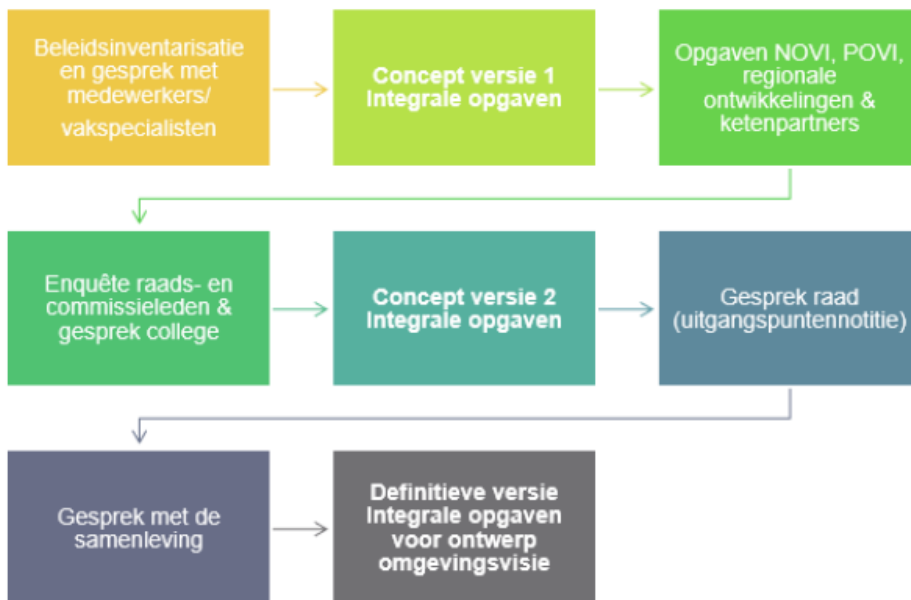
2.2 Proces tot nu toe

Het proces naar een omgevingsvisie is formeel begonnen met het in 2018 door de gemeenteraad vastgestelde Ambitiedocument Omgevingswet. Het college heeft in 2019 een bestuursopdracht specifiek voor het opstellen van een omgevingsvisie vastgesteld. Op basis daarvan is een aantal stappen gezet, die hebben geleid tot de op 24 november 2020 door de gemeenteraad vastgestelde Uitgangspuntennotitie omgevingsvisie Berkelland. Die stappen bestonden onder meer uit een beleidsinventarisatie en het ophalen van informatie uit de ambtelijke organisatie, bij raads- en commissieleden, een aantal ketenpartners, het college en enkele raads(thema)bijeenkomsten. De uitgangspuntennotitie is opgesteld in nauwe samenwerking met de raads werkgroep Omgevingswet en geeft ook de voorgestelde participatieaanpak van de gemeente aan.

Figuur 3: overzicht beleidsinventarisatie

De gemeente heeft in verschillende stappen en met verschillende gesprekspartners input opgehaald over de integrale en strategische opgaven die de komende 10 tot 20 jaar op Berkelland afkomen. Hieruit zijn zes integrale opgaven gedestilleerd, die zijn opgenomen in de uitgangspuntennotitie (daarin benoemd als concept versie 2). Die zes integrale opgaven waren ook het vertrekpunt voor het gesprek met de samenleving. De opgaven worden na de gesprekken met de samenleving en raadpleging van de raad uitgewerkt tot een meer definitieve versie. De opgaven kunnen op basis van het m.e.r.-proces verder worden aangescherpt, of eventueel kunnen er nog opgaven bijkomen. De opgaven krijgen een plek in de ontwerp-omgevingsvisie.

Figuur 4: stappen voor opstellen integrale opgaven

Na het vaststellen van de uitgangspuntennotitie door de raad is de gemeente in gesprek gegaan met de samenleving over de integrale opgaven uit deze uitgangspuntennotitie. Ter voorbereiding op die gesprekken is een stakeholderanalyse gemaakt. Inmiddels zijn vrijwel alle gesprekken gevoerd en zijn

de inwoners van Berkelland via een internetpanel geraadpleegd. Gaandeweg het proces zijn er verdere participatiemomenten.

Naast de dialoog met de samenleving vinden er nog diverse pilots en/of raadsbijeenkomsten plaats die input moeten leveren voor de ontwerp-omgevingsvisie. Het streven is om de omgevingsvisie voor het eind van dit jaar (2021) te hebben afgerond. Het MER moet daaraan een belangrijke bijdrage leveren. Het MER wordt gelijktijdig met de ontwerp-omgevingsvisie ter inzage gelegd. Momenteel wordt ter voorbereiding op het MER de leefomgevingsfoto gemaakt (zie paragraaf 3.2).

2.3 Integrale opgaven

In de omgevingsvisie staat de samenhang tussen de verschillende onderdelen en aspecten van de fysieke leefomgeving centraal. Hiervoor zijn zes (voorlopige) integrale opgaven gedefinieerd en vastgelegd in de uitgangspuntennotitie:

1. De verschillende typen landschappen behouden en (waar het kan) versterken als basis voor verdere ontwikkelingen binnen Berkelland. Daarnaast is er ruimte voor doorontwikkeling en nieuwe initiatieven bijvoorbeeld voor de energietransitie, klimaatverandering of ontwikkeling van de landbouw.
2. Versterken van de leefbaarheid en vitaliteit in de kernen door een passend woningaanbod en door samen met de dorpsgemeenschappen in te zetten op het behoud van kwaliteiten en verdere doorontwikkeling van de kernen waardoor de omgevingskwaliteit voor inwoners en bezoekers toeneemt.
3. Vormgeven van de transitie van het buitengebied ten aanzien van energie, landbouw, Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB), waterhuishouding met aandacht voor (mee)koppelkansen voor natuur, recreatie, wonen en werken.
4. Versterken van het regionale vestigingsklimaat voor (innovatieve) bedrijven, passend bij het imago en de kwaliteiten van de Achterhoek/Berkelland (o.a. maakindustrie). Versterken van het vestigingsklimaat voor deze bedrijven en gelijktijdig voldoende aanbod van aantrekkelijke (groene) woonmilieus realiseren zodat Berkelland een aantrekkelijke vestigingsplaats blijft.
5. Versterken van de regionale bereikbaarheid; de kansen die de verbreding van de A1, het doortrekken van de A15 en de bestaande N18, de OV knooppunten (station Ruurlo, busstation Borculo, busstation Neede) en de goede digitale bereikbaarheid bieden, inzetten om de positie van Berkelland in relatie tot de omliggende gemeenten en voorzieningen te versterken.
6. Creëren van een gezonde leefomgeving en bevorderen van positieve gezondheid door een beweegvriendelijke omgeving en het versterken van sociale cohesie.

De integrale opgaven kunnen nog veranderen op basis van de uitkomsten van het participatietraject en het m.e.r.-proces.

3 Onderzoeksofzet MER omgevingsvisie Berkelland

3.1 Algemeen

Om het milieubelang volwaardig mee te kunnen laten wegen in de besluitvorming over de omgevingsvisie worden de volgende stappen doorlopen:

1. Het opstellen van een leefomgevingsfoto van Berkelland waarin de huidige en verwachte staat van de fysieke leefomgeving wordt beschreven;
2. Het (indien nodig) aanscherpen van de integrale opgaven (zie paragraaf 2.3);
3. Het uitwerken van relevante alternatieven / oplossingsrichtingen voor toetsing in het MER;
4. Het beoordelen en vergelijken van de alternatieven / oplossingsrichtingen aan de hand van verschillende milieuthema's;
5. De keuze voor een voorkeursalternatief en uitwerking hiervan in het MER en de omgevingsvisie Berkelland;
6. Het in procedure brengen van de ontwerp omgevingsvisie inclusief MER;

3.2 Stap 1: De leefomgevingsfoto van Berkelland

De eerste stap in de m.e.r.-procedure is het in beeld brengen van de huidige en toekomstige staat van de fysieke leefomgeving. We noemen dit ook wel een leefomgevingsfoto. De fysieke leefomgeving is een breed begrip, waar geen harde afbakening voor opgenomen is in de Omgevingswet. In de omgevingsfoto wordt de staat van de fysieke leefomgeving in beeld gebracht aan de hand van de belangrijkste beoordelingscriteria (zie paragraaf 3.5).

Per (milieu)thema worden daarom de volgende onderwerpen behandeld:

- Beschrijving van de huidige situatie / toestand van de leefomgeving;
- Beschrijving van de situatie / toestand van de leefomgeving bij voortzetting van het huidige beleid;
- Beschrijving van de gevolgen voor de leefomgeving door verwachte toekomstige ontwikkelingen die buiten de invloed van de gemeente vallen (zoals klimaatverandering en sociaal economische ontwikkelingen);
- Op basis van de voorgaande onderwerpen: een beschrijving van de kansen en knelpunten voor de leefomgeving van de gemeente Berkelland.

3.3 Stap 2: Het aanscherpen van de integrale opgaven

Uit de analyse in de leefomgevingsfoto volgen de aandachtspunten voor MER en omgevingsvisie. Het gaat hierbij zowel om kansen als bedreigingen/risico's. Deze resultaten kunnen aanleiding geven om de 6 integrale opgaven aan te scherpen of aan te vullen. Ook uit de gesprekken die zijn gevoerd met de inwoners van Berkelland kunnen nog aanpassingen voor de integrale opgaven naar voren komen. Zodra de integrale opgaven scherper zijn afgebakend kunnen de alternatieven en/of oplossingsrichtingen voor toetsing in het MER worden uitgewerkt.

3.4 Stap 3 Uitwerking alternatieven en/of oplossingsrichtingen

Het toetsen en vergelijken van alternatieven en/of oplossingsrichtingen staat centraal in het MER. Alternatieven en/of oplossingsrichtingen zijn de mogelijke manieren waarop de voorgenomen activiteit kan worden gerealiseerd. Alternatieven en/of oplossingsrichtingen in het MER brengen vaak de

'hoeken van het speelveld' in beeld. Vaak is sprake van een beoordeling van de zogenaamde minimale (ondergrens) en maximale invulling (realistische bovengrens) van het voornemen. Met een dergelijke 'min-max' invulling wordt de bandbreedte van de voorgenomen activiteit en de gevolgen voor het milieu in beeld gebracht. Vooralsnog heeft de gemeente Berkelland 6 integrale opgaven geformuleerd. Voor het MER wordt uitgegaan van alternatieven die de minimale en maximale invulling van deze integrale opgaven verkennen. De exacte invulling en uitwerking van de alternatieven en/of oplossingsrichtingen is nog niet bekend.

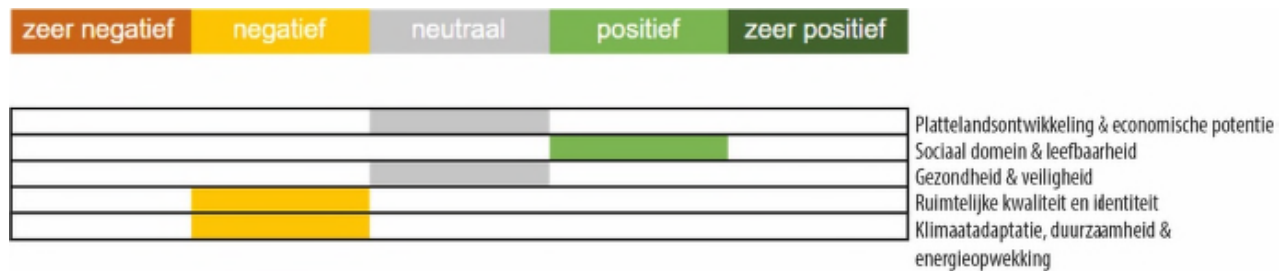
3.5 Stap 4 Het beoordelen en vergelijken van alternatieven en/of oplossingsrichtingen

In het MER worden de effecten van de alternatieven en/of oplossingsrichtingen aan de hand van verschillende milieuthema's en beoordelingscriteria beoordeeld en vergeleken met de referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de toekomstige situatie waarin de voorgenomen activiteit (het nieuwe beleid uit de omgevingsvisie) niet wordt gerealiseerd maar waarbij ander vastgesteld beleid en projecten waarover al definitieve besluitvorming heeft plaatsgevonden wel worden gerealiseerd. De eerste drie stappen uit de leefomgevingsfoto (zie paragraaf 3.2) beschrijven deze situatie. De hiernavolgende tabel geeft een indicatie van de relevante omgevingsthema's en beoordelingscriteria.

Domein	Beoordelingscriteria
Plattelandsontwikkeling & economische potentie	Mogelijkheden voor ontwikkelen van het platteland
	Mogelijkheden voor ontwikkelen van bedrijventerreinen
	Mogelijkheden voor ontwikkelen van (centrum)functies en voorzieningen
	Recreatie
Sociaal domein & leefbaarheid	Voorzieningenniveau
	Onderwijsniveau
	Mobiliteit/bereikbaarheid
	Wonen
Gezondheid & veiligheid	Geluid
	Geur
	Luchtkwaliteit
	Externe veiligheid
	Bodemkwaliteit
	Waterkwaliteit
	Elektromagnetische velden
	Positieve gezondheid
Ruimtelijke kwaliteit & identiteit	Natuur
	Landschap, cultuurhistorie en archeologie
	Ruimtelijke kwaliteit en beleving
Klimaatadaptatie & energieopwekking	Droogte
	Hittestress
	Wateroverlast
	Waterveiligheid
	Duurzame energieopwekking

In het MER worden naast effectbeschrijvingen ook effectscores toebedeeld aan de verschillende alternatieven en/of oplossingsrichtingen. Er zijn verschillende manieren om de effectscores weer te geven. Vanwege het abstracte karakter van de omgevingsvisie is het niet zinvol om voor ieder beoordelingscriterium een aparte effectscore op te nemen. In de besluitvorming over de omgevingsvisie gaat het namelijk vooral over het maken van keuzes op het wat abstractere niveau van het 'domein' (zie voorafgaande tabel). Door de indeling in vijf domeinen kan een overzichtelijke beoordeling worden gegeven van de verschillende opgaven en keuzes.

Onderstaande figuur geeft illustratief weer hoe een beoordeling van een alternatief en/of oplossingsrichting eruit kan komen te zien.

Figuur 5: voorbeeld beoordelingstabel

Het detailniveau van de beoordeling is kwalitatief van aard (expert judgement). Voor het MER worden geen berekeningen of modelstudies uitgevoerd. Dit sluit aan bij het detailniveau van de omgevingsvisie. Of er in de omgevingsvisie harde aantallen, zoals woningbouwaantallen of hectare bedrijventerreinen opgenomen worden is nog niet bekend. Indien dit het geval is worden mogelijk wel (model)berekeningen uitgevoerd. Waar nodig wordt verder gebruik gemaakt van kengetallen om effecten beter te kunnen duiden.

3.6 Stap 5: De keuze voor het voorkeursalternatief

Het beoordelen en vergelijken van alternatieven en/of oplossingsrichtingen helpt de gemeente Berkelland bij het maken van keuzes waarmee de definitieve omgevingsvisie (het voorkeursalternatief) verder kan worden vormgegeven. Aan de hand van de integrale opgaven zullen in de omgevingsvisie uiteindelijk keuzes worden opgenomen, die de kaders vormen voor de verdere uitwerking in het omgevingsplan of eventuele omgevingsprogramma's. De keuzes leiden tot meer ingevulde/specifieke ambities voor de gemeente (of voor enkele deelgebieden).

3.7 Stap 6: In procedure brengen van de omgevingsvisie Berkelland inclusief MER

Na de uitwerking van het voorkeursalternatief in de ontwerp-omgevingsvisie en het MER wordt de inspraakprocedure gestart. De ontwerp-omgevingsvisie wordt gedurende 6 weken samen met het bijbehorende MER ter inzage gelegd. Een ieder wordt hierbij in de gelegenheid gebracht om een zienswijze in te dienen. Tevens zal het MER in deze periode voor een verplicht advies worden voorgelegd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage.